

Siyaasadda Dhaqanka

Garfield Primary

Today's children, **tomorrow's** future.

Waxaa qoray: Magdalena Gabruk - AHT ee ku darida iyo ilaalinta

Waxaa lagu soo koray Guddiga Waxbarashada & Waxbarashada: 25th Janaayo 2023

Waxaa Ansixiyay Maamulka Xukunka: 13th Maarso 2023

Waxaa qoray Guddoon:

A handwritten signature in black ink, written over a horizontal line. The signature is cursive and appears to read 'M. Gabruk'.

Nuxurka:

1. Bayaanka siyaasadda	Bogga 3
2. Mabaadi'da aasaasiga ah iyo aragtida dugsiga iyo qiyamka	Bogga 3
3. Ujeeddada siyaasadda	Bogga 4
4. Ujeeddada siyaasadda	Bogga 5
5. Siyaasadeena Habdhaqanku waxay ku salaysan tahay Shanta Tiir ee Dhaqanka Muhiimka ah	Bogga 5
6. Joogteynta ficil ahaan	Bogga 5
7. Doorarka iyo Waajibaadka	Bogga 6
8. Taageerada ardayda	Bogga 8
9. Aqoonsiga iyo abaal-marinta dadaalka	Bogga 9
10. Maaraynta Habdhaqanka Maalinlaha ah	Bogga 10
11. Maareynta xulashooyinka dhaqan xumada	Bogga 10
12. Codsiga Cunaqabataynta	Bogga 11
13. Sinnaanta	Bogga 16
14. Kaalmaynta ardayda DIR	Bogga 16
15. Dib u eegis iyo Qiimayn	Bogga 17
Lifaaqa 1: Hal Bog Naqshad ah	Bogga 18
Lifaaqa 2: Dhaqamada Soo Celinta ee Dugsiyada	Bogga 19

1. Bayaanka siyaasadda

Dugsiga Garfield waxaa ka go'an inuu abuurto jawi ay ku dayasho mudan tahay udub dhexaadka waxbarashada wax soo saarka leh. Maamulka iyo shaqaalaha Dugsiga Garfield waxay aaminsan yihiin in dhaqamada waxbarashada togan ay aasaas u yihiin guusha fasalka ee carruurta iyo shaqaalaha labadaba. Dhaqanka wanaagsani waxa uu ka dhashaa xidhiidh aad u wanaagsan oo ka dhexeeya dadka waaweyn iyo carruurta iyo manhaj si fiican loo qorsheeyey oo la bixiyey kaas oo carruurta ku kiciya in ay wax bartaan, waydiiyaan su'aalo, doodo, oo ay naftooda la tartamaan. Dabeecadda waxbarashadu waa hab-dhaqan dhiirigeliya waxbarashadu inay dhacdo. Dhaqanka togan wuxuu u baahan yahay in la baro, lagu daydo, la filo lana ammaano. Dhaqan liidata ama aan la aqbali karin waxay u baahan yihiin in laga doodo oo la taageero si loo horumariyo.

Dugsiga Garfield waa meel ay tahay in carruurta iyo dadka waaweyni ay ku dareemaan ammaan, ammaan iyo qiimo. Waxaan u dabaaldegnaa bulshadeena kala duwan waxaan fileynaa in qaar ka mid ah ardaydeena ay qabaan baahiyo kala duwan oo u baahan taageero. Waxaan kor u qaadnaa dhaqanka suuban, is-edbinta, ixtiraamka iyo loolanka iyo sidoo kale ka shaqaynta ka hortagga cagajuglaynta, cunsuriyadda, takoorka iyo dhammaan nacaybka kale. Rajada sare ee dabeecadda waxay ku fidaysaa dugsiga oo dhan waxaana taageera dhammaan shaqaalaha. Waalidiintayadu waxay door dhexe ka ciyaaraan dhiirigelinta ardaydeena si ay u gaadhaan habdhaqan wanaagsan inta lagu jiro dugsiga oo dhan.

Xeerkan Habdhaqanka ee la cusboonaysiiyay waxa uu ka kooban yahay isbedelo la taaban karo oo ku saabsan sida aanu u taageerno dhaqanka Garfield Primary. Si taxadar leh ayaa loo qoray ka dib markii lala tashaday shaqaalaha, waalidiinta, carruurta iyo gudoomiyaasha.

2. Mabaadi'da aasaasiga ah iyo aragtida dugsiga iyo qiyamka

Aragtida dugsiga iyo bayaanka qiyamka (GARFIELD) waa udub dhexaadka wax kasta oo aan samayno.

- Kora
- Guul
- Xushmad
- Madadaalo
- Dhiiri galin
- Qof walba
- Barashada
- Daahfurka

Kuwani waxay ka muuqdaan dhammaan dhinacyada nolosha ee Garfield. Waxaan higsaneynaa bulsho dugsi oo dhammaan xubnaha bulshada dugsigeena ay xaq u leeyihiin:

- Dareen ammaan iyo ammaan;
- Dareen faraxsan oo laguula dhaqmo si naxariis iyo faham;
- Loola dhaqmo si cadaalad ah oo joogto ah;
- La dhagaysto (wakhtiga ku haboon);
- Lagula dhaqmo si xushmad iyo ixtiraam leh;
- Si naxariis leh loola dhaqmo.

Carruurta Garfield waxay xaq u leeyihiin:

- Dareen farxad iyo daryeel;
- Is-ixtiraam, muuji ixtiraam iyo dulqaadka dadka kale una dhaqan si xilkasnimo leh;
- Isku kalsoonow oo isku kalsoonow;
- Dhis adkeysii oo wax ka barato awood aad uga gudubto caqabadaha ;
- La samee xiriir wanaagsan oo aad la yeelato dadyow kala duwan;
- La kulan xiisaha iyo kobcinta haraadka waxbarashada;
- Isbeddel ku samee adduunka sida ay yihiin.

Mabaadi'da aasaasiga ah ee saldhig u ah Siyaasadda Dhaqanka waa:

- Tixgelin wanaagsan oo shuruud la'aan ah dhammaan ardayda;
- Iska ilaali in aad kor u qaaddo codkaaga haddii aan loo baahnayn;
- Diirada saar doorashada: waxaynu tixraacnaa doorashooyin wanaagsan (kuwaaso u horseedaya cawaaqib wanaagsan) iyo xulashooyinka liita (kuwaas oo keena cawaaqib xumo).

3. Ujeeddada siyaasadda

- In la aburo dhaqan dhaqan wanaagsan oo gaar ah: waxbarashada, bulshada, xagga nolosha.
- Si loo hubiyo in dhammaan ardayda loola dhaqmo si cadaalad ah, loo muujiyo ixtiraam iyo in kor loo qaado xiriir wanaagsan.
- Si looga fogaado in ardyada la siiyo fiiro gaar ah iyo muhiimada dhaqanka xun
- Si aad uga caawiso ardyada inay xakameeyaan dhaqankooda oo ay masuul ka noqdaan cawaaqibka ka dhalan kara.

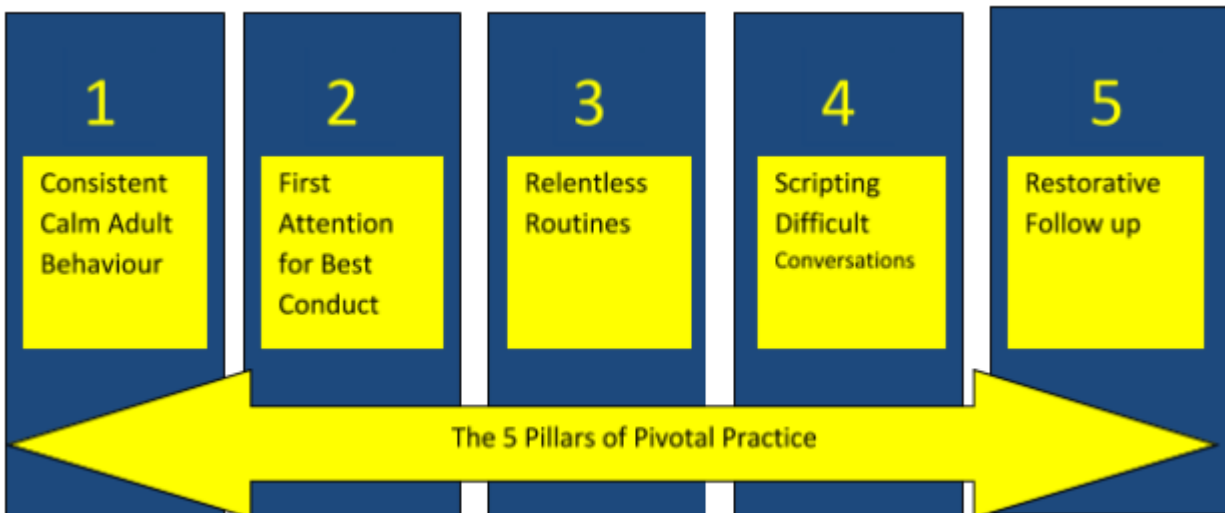
- In la dhiso bulsho qiimaysa naxariista, daryeelka, kaftan wanaaga, dabecad wanaaga iyo dareenka dadka kale.
- • Si loo horumariyo wada jirka bulshada iyada oo loo marayo xiriir wanaagsan.
- Si loo hubiyo in hab-dhaqanka wanaagsani yahay rajada ugu yar ee dhammaan.

4. Ujeedada siyaasadda

Si loo bixiyo habab fudud oo la taaban karo oo loogu talagalay shaqaalaha iyo ardayda:

- Aqoonsiga heerarka hab-dhaqanka
- Si qumman u xoojiya heerarka hab-dhaqanka
- Kor u qaad kalsoonida iyo is-edbinta
- Bar hab-dhaqanka ku habboon iyada oo la adeegsanayo faragelin togan

5. Siyaasadeena Habdhaqanku waxay ku salaysan tahay Shanta Tiir ee Dhaqanka Muhiimka ah

Marka ay dadka waaweyni isbedelaan, wax walba way isbedelaan by Paul Dix

6. Joogteynta ficil ahaan

- Joogta ah**luqadda**; jawaab celin joogto ah: iyadoo la tixraacayo heshiiska ay sameeyeen shaqaalaha iyo ardayda, rajooyin fudud oo cad ayaa ka muuqda dhammaan wada hadalada ku saabsan dhaqanka.
- Joogta ah**daba gal**: Xaqiijinta 'hubinta' fasalka iyo heerka maamulka sare. Waligaa dhibka ha dhaafin khadka, shaqaaluhu waxay qaadanayaan masuuliyada faragelinta dhaqanka, iyadoo raadinaya taageero laakiin waligood ma ergo.
- Joogta ah**xoojinta togan**: Hababka caadiga ah ee xoojinta, dhiirigelinta iyo u dabaaldegida hab-dhaqanka habboon.
- Joogta ah**cawaaqibka**: Qeexay, la isku raacay oo lagu dabaqay heerka fasalka iyo sidoo kale

qaab-dhismeedyo loo dejiyay dhaqamo ka sii daran.

- Joogta ah, fudud**xeerarka/heshiisyada/filashatixraaca** kor u qaadida hab-dhaqanka ku habboon, sumadaha, calaamadaha iyo tilmaamaha muuqaalka, calaamadaha xiisaha iyo hal-abuurka leh
- Joogta ah**ixtiraamka dadka waaweyn**: Xataa marka ay la kulmaan arday aan ixtiraam lahayn!
- Joogta ah**qaababka xakamaynta shucuureed**:Xakamaynta shucuureed ee loo qaabeeyey oo aan la barin oo kaliya, shaqaaluhu sidii ay tusaale ugu noqon lahaayeen waxbarashada, shaqaalaha oo wax baranaaya ardyada
- Si joogta ah loo xoojiyay**caadooyinka iyo caadooyinka dhaqanka ee agagaarka goobta**Fasalada dhexdiisa, agagaarka goobta, soo dhaweynta.
- Joogta ah**deegaanka** iyo xeerka anshaxa oo ka muuqda qiyamkeena.

7. Doorarka iyo Waajibaadka

Dugsigu wuxuu leeyahay saddex Xeerarka Xiddigaha. Kuwani waa:

Diyaar u ah in uu Waxbarasho u muujiyo ixtiraam qof walba

Markaan muujino dabeecadaha ku xiran raacitaanka 3-dan xeer waxaan abuuri doonaa jawi waxbarasho oo badbaado leh oo togan taasoo u horseeda dhaqan heer sare ah iyo guul. Filashooyinka dadka waaweyn iyo habdhaqanka qaangaarka ee joogtada ah waxay u horseedi doonaan ardaydu inay si joogto ah ugu hoggaansamaan filashadayada.

Dhammaan shaqaalaha maalin kasta waxay:

- 1.**La kulan oo salaamcarruurta** albaabka.
2. Tixraac saddex **Xeerarka Xiddigaha**
- 3.**Qaabka**dabeecadaha togan iyo dhisidda xiriirka.
- 4.**Qorshe**casharo ka qayb qaata, ka hortaga oo daboolaya baahiyaha dhammaan bartayaasha.
5. Isticmaal **aaqoonsi muuqda**Farsamaynta cashar kasta oo dhan: gacanta kor u qaadista joogsiga, tirinta ilaa 5 ayaa loo isticmaali doonaa dugsiga oo dhan iyo guddi aqoonsi oo togan ayaa loo isticmaali doonaa fasal kasta.
6. Noqo**deganoo** sii 'waqti-qaadasho' marka aad marayso tallaabooyinka. Sii fursad aad ku beddesho dhaqanka ka hor inta aanad cunaqabatayn.
- 7.**Raacmar** walba, sii haysashada lahaanshaha oo la gal wada hadal milicsan ardyada.
- 8.**Weligaa ha iska indhatirin**ama dhaaf ardyada soo bandhigaysa doorashooyin dhaqan xumo.

Hogaamiyayaasha Guusha:

Hogaamiyayaasha Guusha lagama filayo inay wax ka qabtaan gudbinta habdhaqanka si gooni ah. Hase yeeshe waa inay garab istaagaan asxaabta si ay u taageeraan, u hagaan, u qaabeeyaan una muujiyaan joogtayn midaysan ardayda

Hogaamiyayaasha Guusha ayaa:

- La kulan oo salaam ardayda bilawga maalinta
- Noqo goob joog oo muuqata oo dugsiga oo dhan ah si aad u dhiirigeliso anshaxa ku habboon
- Ku taageer shaqaalaha sidii ay ardyada ugu soo celin lahaayeen waxbarashada adiga oo ka qayb galaya shirarka magdhowga iyo taageeridda shaqaalaha wada sheekaysiga
- Si joogto ah u xus shaqaalaha iyo ardyada dadaalkoodu ka sarreeyo wixii la filayo
- Ku dhiiri geli isticmaalka looxyada aqoonsiga, Wicitaanada Taleefanka ee wanaagsan iyo Tigidhada Raffle
- Hubi in baahiyaha tababarka shaqaalaha la aqoonsaday lana bartilmaansado

Madaxda sare

Hogaamiyayaasha sare lagama filayo inay si gooni gooni ah ula macaamilaan tixraacyada habdhaqanka. Halkii ay ahayd in ay garab istaagaan asxaabta si ay u taageeraan, u hagaan, u tusaaleeyaan una muujiyaan joogtayn midaysan ardayda.

Hogaamiyayaasha sare ayaa:

- La kulan oo salaam ardayda bilawga maalinta
- Noqo goob joog oo muuqda agagaarka goobta iyo gaar ahaan wakhtiyada isbeddelka
- U dabaaldeg shaqaalaha, hogaamiyayaasha iyo ardyada dadaalkoodu ka sarreeyo kana dhaafo waxa la filayo
- Si joogto ah ula wadaag dhaqanka wanaagsan
- Taageer Hogaamiyaasha Horumarka iyo Hogaamiyaasha Mawduuca maaraynta ardyada leh dhaqamo xunxun oo aad u adag
- Isticmaal xogta habdhaqanka si aad u beegsato oo aad u qiimayso siyaasada iyo ku dhaqanka dhaqanka balaadhan ee dugsiga
- Si joogto ah dib u eegis ku sameeya bixinta ardayda ka baxsan siyaasadaha qoran
- Noqo mid maalin walba ka muuqda agagaarka dugsiga, gaar ahaan waqtiyada dhaqdhaqaaqa ballaaran.

Ardaydu waxay noqon doonaan:

- Raac Qiimaha Garfield
- Raac xeerarka saddexda xiddig oo u gudub 'kor iyo ka dhaaf'

- Si badbaado leh u shaqee, ciyaar oo u wareeg dugsiga
- Ixtiraam dhammaan carruurta iyo dadka waaweyn iyo hantida dugsiga
- Ka fogow waxyaabaha mashquuliya markaad shaqaynayso
- Had iyo jeer ku dadaal inaad sameyso intii karaankooda ah
- U fiirso waxyaalaha u muuqda kuwo adag
- U muuji asluubta dadka kale
- U fiirso baahiyaha dadka kale
- Dhageyso oo si habboon ula hadal kuwa kale
- U shaqee si wada jir ah
- U diyaargarow inaad xalliso mashaakilaadka dadka kale
- Muuji mas'uuliyadda ku saabsan waxbarashadooda ka baxsan dugsiga
- Raac habdhaqanka joogtada ah iyo cunaqabataynta la qaaday

Ardaydu waxay rabaan shaqaale:

- Sii 'bilaw cusub' cashar kasta
- Ka caawi inay bartaan oo ay dareemaan kalsooni
- Noqo cadaalad iyo cadaalad

Waalidiinta

Xidhiidhka dhow ee u dhexeeya shaqaalaha iyo waalidka waa in la dhiirigeliyaa lana ilaaliyaa. Marka loo baahdo, taageerada waalidiinta waa in la siiyaa ama la tilmaamaa hay'adda dibadda ee ugu habboon.

Waalidiinta ayaa:

- Ku dhiiri geli madax-bannaanida iyo is-edbinta
- U muuji xiisaha ay u qabaan dhammaan waxa uu ilmahoodu ku sameeyo dugsiga oo u soo bandhig qaab-dhismeedka waxbarashada bulshada.
- Kobcinta xiriir wanaagsan oo dugsiga iyo ka taageer dugsiga hirgelinta siyaasaddan.
- U sheeg carruurta inay ogaadaan hab-dhaqanka ku habboon xaalad kasta iyo inay ogaadaan sharciyada dugsiga iyo waxa laga filayo.
- Raac heshiiska guriga iyo dugsiga

Maamule iyo maamulayaal

Maamuluhu wuxuu leeyahay awood maalin-maalin ah si uu u fuliyo siyaasadda dhaqanka dugsiga. Bixi qaab-dhismeedka la socodka dhaqanka joogtada ah ee dugsiga.

Macallinka ayaa:

- Hubi in dhammaan shaqaaluhu ay raacayaan siyaasadda oo ay dib u eegaan siyaasadda si waafaqsan.
- Awood u leh in ay soo saarto cayrinta wakhti go'an iyo/ama ka-saarid joogto ah arday gaar ah.

Guddiga Xukunka ayaa:

- Ku taageer madaxa fulinta siyaasaddan.
- Baadh oo ansixi siyaasadda hab-dhaqanka sannad kasta.

8. Taageerada ardayda

Dhaqanka Soo Celinta

Shaqaaluhu waxay isticmaali doonaan dhaqamada soo celinta xeelado si ay u caawiyaan xalinta arrimaha waxaana laga yaabaa in loo isticmaalo si looga hortago shilal kale oo ka dhex dhaca carruurta.

Kuwaas waxaa ka mid ah:

- Abuuritaanka dhaqan isgaarsiineed oo ay carruurta cod ku leeyihiin
- Isku day inaad wax ka qabato arrimaha isla markiiba meesha ay ka dhacdo - ku dhis gudaha fasalka
- Bar carruurta inay si toos ah mas'uuliyadda uga qaadaan falalkooda.
- Isku dhacyada u arag fursadaha xalinta
- Abuurista rajooyin cad oo joogto ah carruurta iyo dadka waaweyn
- Abuuritaanka maskax korriin.
- Barista Maskaxda - awoodsiinta carruurta inay aqoonsadaan oo ay maamulaan shucuurtooda.
- Kobcinta dareenka.
- Dhisidda kartida lagu dhegeysto, fahamka iyo isgaadhsiinta ka dib wada sheekaysiga qoraalka ah.
- Dhisidda taageerada soo celinta.
- Habdhaqanka la socodka.

Taageerada xoolo-dhaqatada - La-taliye Barashada Hogaaminta (LLM)

Hagaha Waxbarashadu wuxuu si joogto ah u taageeraa ardayda ku jirta xaalado laga yaabo inay ka hor istaagaan inay gaadhaan awoodooda buuxda wakhtiyada kala duwan ee waxbarashadooda. Waxay ku dadaalaan inay ka caawiyaan carruurta inay horumariyaan xirfadaha ay u baahan doonaan marxaladda xigta ee waxbarashadooda. Waxay sidoo kale siiyaan tababar shaqaalaha la shaqeeya ardayda leh dabeecad adag.

La-talin

TalkTime waa shirkad dibadda ah oo dugsi hadda la leeyahay heshiis heer adeeg ah. TalkTime waa meesha ay carruurta aadi karaan si ay fikirradooda uga dhiibtaan ama uga fikiraan welwelkooda, iyaga oo isticmaalaya hadal, shaqo hal abuur leh iyo daawaynta ciyaarta. La-taliyaha Dugsi waxa uu taageeraa habkan, isaga iyo kooxdooda, ka caawinta carruurta in ay helaan habab cusub oo ay ula qabsadaan dhibaatooyinka si aanay u gelin jidka saaxiibtinimada ama waxbarashada. U gudbinta TALKTIME waxa loo samayn karaa dhowr sababood oo ay ka mid yihiin murugo, kala tagga qoyska

ama dhibaatooyinka, welwelka, isku kalsoonaanta hoose ama dhibaatooyinka saaxiibtinimada. U gudbinta waxaa samayn kara waalid, shaqaale ama is-u-gudbin ubadku dhammaantoodna waxay u baahan yihiin inay helaan oggolaansho waalid. TALKTIME waxa la heli karaa wakhtiyada qadada sida hoos u dhaca carruurta qabta welwelka ama welwelka ay rabaan inay ka hadlaan. Waalidiintu waxay fasaxaan inay tani dhacdo laakiin adeeg sir ahaan looma ogaysiin doono ku lug lahaanshaha ilmahooda ilaa ay jirto walaac ilaalin ah mooyee.

Taageerada TALKTIME sidoo kale waxaa la siiyaa xubnaha shaqaalaha iyo waalidiinta

9. Aqoonsiga iyo abaal-marinta dadaalka

Waxaan aqoonsannahay oo aan abaal-marinaynaa ardyada 'ka sarreeya' heerarkayaga. Shaqaalahaheenu waxay fahmeen in Garfield aanu aqoonsannahay in adeegsiga ammaanta lagu horumarinayo jawi wanaagsan ee fasalka aan la dhayalsan karin oo ereyga aamusan ee ammaanta shakhsi ahaaneed uu waxtar u yeelan karo sida abaal-marin ballaaran oo dadweyne oo badan. Waa furaha horumarinta cilaaqaad togan, oo ay ku jiraan kuwa bartayaasha ah ee ay adagtahay in la gaadho. Si loo hubiyo joogtaynta guud ahaan dugsiga, ma jiraan dhiirigelin fasal oo dheeraad ah ama xoojin togan oo ay soo bandhigayaan macalimiinta fasalka iyo shaqaalaha kale. Tani waxay u oggolaanaysaa ilmo kasta inuu yeesho khibrad isku mid ah.

10. Maaraynta Habdhaqanka Maalinlaha ah

Heerka fasalka

- Amaan doorasho
- Dhibcaha Kooxda ee muujinaya 3-da xiddig ee qaanuunka qof weyni waxa uu siin karaa ugu badnaan 2 dhibcood kooxda markiiba.
- U sheeg/Xusuusin/Telefoon u wac waalidiinta hab-dhaqanka ka sarreeya.
- Guddiyada Aqoonsiga Wanaagsan

"Xayeysiinta dhaqanka liidata ee fasalka intiisa kale ma caawinayso, laakiin si joogta ah u xayeysiinta dabeecadda aad rabto. Paul Dix

Guddiyada aqoonsiga

Fasal kastaa wuxuu yeelan doonaa guddiga aqoonsiga. Macallinku wuxuu ku qori doonaa meesha sare ee looxa hab-dhaqanka ay diiradda saarayaan. Tusaalooyinka waxaa ka mid noqon kara "Hal Cod" oo loogu talagalay fasallada sida joogtada ah u wada hadlaya," U hadal si edeb leh" si aad u xoojiso anshaxa ama "Gacmaha iyo Lugaha Naftaada", kuwa si xor ah u siiya kuwa kale. Marka macallinku arko caruur si fiican u muujinaya dhaqanka, waxay ku qori doonaan magacooda looxa. Guddiga ictiraaf-raadinta looguma talogelin in lagu qubeysto amaanta qofka. Waa **aistiraatiijad iskaashi** Waxaan nahay hal koox, diiradda saaraya hal dabeecad waxbarasho oo u dhaqaaqa hal

dhinac. Dhammaadka usbuuca ujeedadu waa in qof walba magaciisa ku qoro sabuuradda.

Heerka dugsiga

Inta lagu jiro Garfield Values iyo Vision Assembly caruurta waxay heli karaan:

- Dhibcaha Kooxda Shakhsi ahaaneed - Guuleystayaasha toddobaadlaha ah.
- Garfield Postcards - toddobaadle. Xilli kasta oo saddex ka mid ah waxaa diiradda lagu saari doonaa shaqaaluhu si ay u dhexgalaan. (G-Kobci, A- Guul, R -Ixtiraam, F - Madadaalo, I- Dhiirigelin, E- Qof kasta, L- Barashada iyo D - daahfurka)
- Ku guuleystayaasha Tigidhada Raffle - ee muujinta Hababka Yaabka leh - usbuuc kasta
- 'Xiddiga Todobaadka' - dadaalka aadka u wanaagsan iyo ama dhaqanka 'dhaafay iyo ka sarreeya'- toddobaadle
- Shukulaatada Kulul Jimcihii oo uu la socdo Maamulaha ama xubin ka tirsan Kooxda Sare ee ku guulaysta Xiddiga Todobaadka - toddobaadle
- Abaalmarinada kooxaha guulaysta (Hawada, Biyaha, Dhulka iyo Dabka) - muddada
- Koobabka Garfield - xilli ahaan - koobabka teeramka kasta waxaa la siiyaa carruurta guulaha ay ka gaareen meelaha qaarkood. (Koobka Shillinka akhriska, Koobka Fanka ee O'Hara, Koobka Chambi ee shaqada guriga, Koobka naxariista ee Pamela, Koobka Hornsey ee heesaha, Koobka Qorista Partridge iyo Shakhsiyadda Isboortiga ee Muddada)

11. Maareynta xulashooyinka dhaqan xumada

Ka qayb qaadashada waxbarashada had iyo jeer waa ujeedada koowaad. Inta badan ardayda xasuusin dabacsan ama u leexi jihada saxda ah ayaa ah waxa loo baahan yahay oo dhan. In kasta oo ay jiraan waqtiyo loo baahan yahay, haddana daqiiqad kasta oo ardaygu ka baxo fasalka waa mid aanay waxba baran. Tallaabooyinka waa in had iyo jeer loo maro taxaddar iyo tixgelin, iyadoo la tixgelinayo baahiyaha gaarka ah marka loo baahdo. Waxaan ammaaneynaa hab-dhaqanka aad rabto inaad aragto; Uma danqanno kuwa fiiro-doonka ah. Dhammaan ardayda waa in la siiyaa 'wakhti la'aan' inta u dhaxaysa tallaabooyinka.

Suurtagal maaha in la boodo ama la dedejiyo tillaabooyinka carqaladaynta heerka hoose ee soo noqnoqda

11.1 Tallaabooyinka wax ku oolka ah ee maaraynta iyo wax ka beddelka hab-dhaqanka liita

Ardayda ayaa loo haystaa inay ka masuul yihiin dhaqankooda. Shaqaaluhu waxay la tacaalayaan hab-dhaqanka iyagoon cidna u igman. Shaqaaluhu waxay isticmaali doonaan tillaabooyinka hab-dhaqanka si ay ula tacaalaan akhlaaqda xun.

11.2 Dabeecadaha keena welwelka

Dabeecadaha kicin kara Cunaqabataynta Tallaabo ah

- Aan raacin xeerka fasalka

- Carqaladeynta dadka kale barashada
- Aan isku dayin inaad qabato shaqada ugu fiican
- Inaad dadka kale ku dhaqanto
- Isagoo dib ugu jawaabaya
- In aan daacad ahayn ama aan naxariis lahayn
- Aan ixtiraamayn hantida dugsiga
- Kani maaha liis dhamaystiran

12. Codsiga Cunaqabataynta

12.1 Shaqaaluhu waxay had iyo jeer u gudbin doonaan cunaqabataynta si degan oo taxadar leh. Qofna dani uguma jiro in uu la kulmo dabeecad xumo cadho.

Cunaqabataynta waa in lagu raacaas fasal kasta waana in la adeegsadaa marka dhaqanka loo arko mid aan la aqbali karin. Shaqaaluhu waxay xaq u leeyihiin inay wax baraan, carruurtuna waxay xaq u leeyihiin inay wax bartaan. Carruurta muujisa hab-dhaqan xun waxay joojiyaan shaqaalaha inay wax baraan oo waxay joojiyaan kuwa kale iyo naftoodaba inay wax bartaan. Waxaa jira waqtiyo fasal kasta oo ay carruurta qasi karaan kuwa kale. Nidaamka dugsigu wuxuu bilaabmaa marka ilmaha la siiyo fursad uu ku saxo dhaqankooda oo uu doorto inuusan sidaas samayn.

Xubin kasta oo ka mid ah shaqaalaha oo ka shaqeeya 1:1 ama kooxo caruur ah waa in ay dabaqaan siyaasada dhaqanka oo ay raacaan nidaamka si la mid ah shaqaalaha fasalka. Fasal kasta waa inuu lahaadaa saddexda Xeer ee Xiddigaha oo si cad loogu soo bandhigay miiska xasilinta agtiisa.

Cunaqabataynta la qaaday si loo Maamulo Doorashooyinka Dhaqanka Liita

Talaaboo yinka	Maareynta Doorashooyinka Dhaqan-xumada - XANUUNINTA LA TALLAABAY	Ficilada / cawaaqibka
Xusuusin	<p style="text-align: center;">Jawaabta Dadka Waaweyn</p> <ul style="list-style-type: none"> - Xoojinta wanaagsan ee carruurta kale ee ku xeeran "X waad ku mahadsan tahay inaad si qurux badan u fadhido. Tilmaan muuqaal ah oo ku socota ilmaha oo ah inaad rabto inay doortaan doorasho wanaagsan tan waxaa ku jiri kara tilmaamo aan hadal ahayn. <p>'muuqaal'</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bar muuqaal ah oo ku wajahan waxaad filayso <p>Tilmaanta gacanta: Jooji</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dhiirrigelin dabacsan, 'u rujin' jihada saxda ah. Xusuusin saddexda xeer ee fudud -Diyaar u ah inuu barto; Xushmad, Qof kasta - Hoos-u-dhig oo hoos u dhig halka macquulka ah ee suurtoogalka ah una qaado hindisaha si aad wax u ilaaliso heerkana. - Haddii ay ku habboon tahay, samee xiriirro Aagagga Xeerarka 	N/A

	<ul style="list-style-type: none"> - Ammaan ayaa la siin doonaa haddii bartaha uu awoodo in uu ku dayan karo akhlaaqda wanaagsan natiijada xasuusinta. 	
Digniin	<p>Haddii dhaqanku sii jiro:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Digniin afka ah oo cad oo si gaar ah loo bixiyo meel kasta oo suurtagal ah (fasalka dhexdiisa), taas oo ka dhigaysa bartaha in uu la socdo dhaqankooda oo si cad u qeexaya cawaaqibta haddii ay sii socdaan. - Ardaygu wuxuu leeyahay door uu ku sameeyo waxa saxda ah. Ardayda waxaa la xasuusin doonaa dhaqankoodii hore ee wanaagsanaa si loo caddeeyo inay samayn karaan doorashooyin wanaagsan. - Haddi ay habboon tahay, samee xidhiidhyo aagagga xeerinta - Ammaan ayaa la siin doonaa haddii bartaha uu awoodo in uu ku dayan karo akhlaaqda wanaagsan natiijada xasuusinta. - Qoraal: <p>"Jooji, ka fakar, ... samee doorasho sax ah. Si taxaddar leh uga fikir tallaabadaada xigta"</p>	N/A
Qabow & qoraalka 30-ilbiriqsi	<p>Haddii dhaqanku sii jiro:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ilmaha waxaa loo rari doonaa goobta aamusan ee fasalka: miiska xasilinta. Waxaa la joogaa waqtigii la is dejin lahaa, la neefsan lahaa, xaaladda laga eegi lahaa meel kale oo la isku haleyn karo. - Dadka waaweyn si ay u isticmaalaan qoraalka 30-sek si ilmaha loogu raro miiska lagu dejiyo. - Ilmuhu waxa uu dhamaystiri karaa firfircoonida dib u milicsiga, waxa uu sii wadan karaa shaqadiisa ama waxa uu yeelan karaa wakhti fikir. - Saacad 5 ama 10-daqiiqo ah ayaa loo baahan yahay in la isticmaalo si looga sii hormariyo walaaca aan la garanayn. - Waqtiga xasilinta ka dib, qofka weyni wuxuu ku hagayaa cunuga dib si uu ugu biiro miiska/waxqabadkooda. <p>*Fiiro gaar ah: Carruurta leh baahiyo dheeraad ah waxaa laga yaabaa inay u baahdaan inay isticmaalaan meel kale oo loogu talagalay fasalka, tusaale; geeska buug, god ama joog miiskooda. Tani way fiican tahay; qoraal 30-sic ah iyo saacad ayaa loo baahan yahay in la isticmaalo si ilmuhu u fahmo heerkan maaraynta dhaqanka.</p> <p>Faragelinta 30ka labaad ee qoraalka ah</p> <ul style="list-style-type: none"> • ?Taas waan ogaaday waxaad tahay • ?Garfield, anaga... (tixraac 3-da xeer ee dugsiga – diyaar, xushmad iyo badbaado leh) • ?Sababtaas awgeed waxaad u baahan tahay inaad... (tixraac ficilka lagu taageerayo dabeecada tusaale ahaan u guurida miis kale, dhammays barasho wakhti kale) • ?I arag 5 daqiiqo kadib fasalka/xilliga nasashada • Ma xasuusataa shalay/todobaadkii hore markaad... (tixraac dhaqankii hore ee togan) Kaasi waa kan aan maanta u baahanahay inaan arko...?Waad ku mahadsan tahay dhegeysiga 	<p>2 daqiiqo ka dib fasalka wada hadalka soo celinta (eeg marxaladda xigta ee hagitaan).</p> <p>Dhaqdhaqaaqyada milicsiga ee la soo jeediyay:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Midabaynta maskaxda • Kaararka dejinta • Kaararka neefsashada ee miyirka leh • Buug akhriska • Sii wad inaad ka shaqeyso buuggooda mawduuca
Waqtigu wuu dhamaa day	<p>Haddii dhaqanku sii jiro:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ilmaha waxa loo diraa fasalka korinta ee lagu heshiiyey: "Dhaqankani waa mid aan la aqbali karin. Waa tan shaqada aan filayo in la qabto". - Ilmaha waa in loo diraa shaqo si uu u dhamaystiro. Ilmaha waa in uu la socdaa ilmo kale oo mas'uul ah ama qof weyn haddii loo baahdo. - Macallinka fasalka korinta waa inuu si deggan ugu diraa ilmaha meel xasilloon oo fasalka ah. Kama hadli doonaan hab-dhaqanka, wayddiin ilmaha tafaasiisha laakiin ku dhiirigeli doorashooyin wanaagsan iyo raaligelin. 	<p>Ka dib dhacdo kasta oo Time Out:</p> <ul style="list-style-type: none"> - CT waxay ilmaha la leedahay Wadahadal Soo Celin ah - CT waxay wargelisaa waalidka dugsiga kadib (fool ka fool ama iimaylka)

- Ilmuhu waa inuu ka maqnaadaa fasalkooda (fasalka korinta) ugu badnaan 20 daqiiqo isagoo dhammaystiraya shaqada miiska dejinta. Haddii shaqada aan la qaban marka macalinka fasalka soo ururiyo ilmaha, macalinka fasalka waa inuu hubiyo in shaqada la qabtay waqti ku haboon.
- Ka dib macalinka fasalka wuxuu ku qaadan doonaa 5 daqiiqo Wadahadalka Soo celinta:

5 su'aalood ayaa inta badan ku filan kuwa soo socda:

Maxaa dhacay?
 Maxaad ka fikiraysay xilligaas?
 Maxaa ku fikiray tan iyo markaas?
 Sidee ayay tani dadka dareentay?
 Yaa la saameeyay?
 Sidee bay u saameeyeen?
 Maxaan samaynaa si aan wax u saxno?
 Sideen wax u samayn karnaa si ka duwan mustaqbalka?

- Muuqaallada waxaa loo isticmaali doonaa in lagu taageero carruurta yaryar iyo carruurta leh baahiyaha dheeraadka ah ee wada hadalka.
- Carruurta waxaa laga filayaa inay la yeeshaan wada hadal milicsi leh oo ay la yeeshaan qof weyn. Dadka waaweyni waxay isticmaali doonaan qoraalka si ay u xaqiijiyaan joogtaynta habka dugsiga oo dhan.

Laba dhacdo oo wakhti ah

usbuuc gudihi:

- CT waxay ilmaha la leedahay Wadahadal Soo Celin ah
- CT waa in ay ogaysiisaa Link Senior iyo waalidka
- Ilmuhu waxa uu waayi doonaa ilaa 20 daqiiqo oo wakhtiga qadada qolka milicsiga (oo SLT/LM shaqada ku jiro)

Saddex ama in ka badan oo shilalka wakhtiga ka baxay toddobaad gudihi (ama shilal caadi ah):

- CT waxay ilmaha la leedahay Wadahadal Soo Celin ah.
  - 3da dhacdo waxa lagu gali doonaa CPOMS oo hoos timaada qaybta Dhaqanka.
  - Kulan lala yeesho CT, LS iyo waalidiinta/daryeel ayaasha waxaa lagu qabanqaabin doonaa
- aWarqadda Dhaqanka**(waxa u soo diray Link Senior oo maalintaas shaqada ku jiray) iyo taageerada xoolo-dhaqatada ayaa laga wada hadlay (Learning Mentor).
- Waraaqaha Habdhaqanka waxa lagu shubi doonaa CPOMS oo lagu kaydin doonaa O Drive-ka.

Wakhtiga Joogtada ah inta lagu jiro muddada:

		<ul style="list-style-type: none"> - Kulamada la socodka todobaadlaha ah ee LM si ay uga hadlaan dhaqankooda (inta lagu jiro wakhtiga qadada). - AnQorshaha Taageerada Dhaqanka Qofkawaa la tixgelin doonaa.
<p>Taageerada SLT</p> <p>Hogaamiye Sare 'oo La Wacay'</p>	<p>Dhacdooyin halis ah</p> <ul style="list-style-type: none"> - Qofka weyn inuu u yeedho Hogaamiyaha Sare ee maalintaas shaqada ku jira: "Caawimo degdeg ah/Aan degdeg ahayn ee... (goobta), fadlan." - Iyadoo ku xiran da'da iyo baahida dheeraadka ah ee carruurta dhacdooyinkan waxaa lagu xallin doonaa go'aanka shaqaalaha dugsiga. Dhammaan arrimaha dhaqanka halista ah waa in isla markaaba loo gudbiyo hoggaamiyaha sare ee shaqada ku jira. <p>Dhacdooyinka noocaan ah waxaa ka mid ah.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dagaal • Dhammaan noocyada cagajuglaynta • Faallo cunsuri ah, galmood ama nin jeclaysi • Magaca aan habboonayn • Isticmaalka ereyo aflagaado ah ama aflagaado ah • Dadka qaangaarka ah ee jir ahaan u muuqda • Xatooyo • Si joogto ah u carqaladeeya waxbarashada • Burburinta dugsiga ama hantida kuwa kale. • Akhlaaqdarada joogtada ah ee dadka waaweyn • Afxumo joogto ah • Xoog u sheegashada khadka ah iyo noocyada kale ee dhaqanka online-ka ah ee aan habboonayn <p>Dadka waaweyni waxay isla markaaba wacaan Hogamiyaha Sare ee shaqada haddii ubadku:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Waa khatar naftooda ama kuwa kale • Ka baxa fasalka ama cashar fasax la'aan iyodiido inaad raacdo tilmaamaha/tallaabooyinka dadka waaweyn si dib loogu soo celiyo fasalka muddo aad u badan • Ka carara iyo/ama ka qariyo dadka waaweyn 	<ul style="list-style-type: none"> - Kulan rasmi ah oo lala yeesho CT, SLT iyo waalidiinta/daryeelay aasha waxaa lagu qabanqaabin doonaa aWarqadda Dhaqankaiyo taageerada xoolo-dhaqatada ayaa laga wada hadlay (Learning Mentor). - Warqadda Habdhaqanka waa la sawiri doonaa iyo lagu shubay CPOMS. Xarfaha la sawiray waxa lagu kaydin doonaa O Drive-ka. - Dhacdooyinka dabeecadda joogtada ah, ilmaha ayaa la gashan doonaa Qorshaha Taageerada Dhaqanka Qofka. - Qiimaynta khatarta ayaa la qori doonaa haddii ay habboon tahay. - Kulamada la socodka todobaadlaha ah ee LM si ay uga hadlaan dhaqankooda (inta lagu jiro wakhtiga qadada). <p>Cawaaqibta ilmaha: SLT ayaa go'aan ka gaari doonta cunaqabateynta ku habboon:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Waqtiga milicsiga qadada

		<ul style="list-style-type: none"> - Ka saarida mudnaanta, tusaale; kubada cagta - Ka joojinta gudeed - Ka joojinta dibadda
Qado	<p>Taageerida habdhaqanka wakhtiyada ciyaarta iyo wakhtiga qadada</p> <ul style="list-style-type: none"> - Iyada oo qayb ka ah hab-dhaqankeena, dhammaan shaqaalaha waxa laga filayaa inay si firfircoon u maamulaan oo wax uga qabtaan hab-dhaqanka. - Si loo kobciyo cilaqaad wanaagsan, shaqaalaha wakhtiga qadadu waxay si joogto ah u 'qaban doonaan carruurta inay wanaagsan yihiin' oo ay muujiyaan asluub wanaagsan, oo tan la wadaagi doona iyaga. - Shaqaaluhu waxay qaybin doonaan tigidhada raffle si ay u xoojiyaan fariintan. - Dhacdooyinka dhaqanka waa in loo maareeyaa wakhtiga qadada iyadoo la raacayo siyaasadda. - Cunaqabataynta la qaaday ee carruurta muujisa dhaqamada aan habboonayn: <ul style="list-style-type: none"> 1) Iilmaha marka hore waa in lala hadlaa oo la siiyaadigniin. 2) Gaabanwaqtigu, tusaale. 5 daqiiqo kursiga keydka/darbiga agtiisa/meesha aamusan ama u dhow qofka weyn. 3) Haddii la sii wado, ilmaha waxaa loo diri doonaa aqolka milicsiga 4) Dhacdooyinka halista ah waa in marka hore ay ka hadlaan shaqaaluhu ka dibna loo gudbiyo Hogaamiyaha Sare ee shaqada: <ul style="list-style-type: none"> • 12:00 - 12:30 - ilmaha waxaa loo galbiyay qolka milicsiga (Shabeel) • 12:30 - 1:00 - Hogaamiye sare oo shaqada ku jira ayaa u yeedhay goobta ay wax ka dhaceen 	

12.2 Dhacdooyinka Dhaqanka ee ka baxsan Dhismaha Dugsiga

In kasta oo dugsigu ku dadaali doono sidii uu ula tacaali lahaa hab-dhaqanka ka jira dhismaha dugsiga iyo ka hortagga dhaqan-xumada ka baxsan iridda dugsiga, waxaanu aqoonsannahay inaan si toos ah masuuliyadda nalooga saari karin hab-dhaqanka ka dhaca goobta, ardayda dugsigan, iyo ardayda dugsiyada kale ama safarka ardayda ee dugsiga.

Garfield, waxaanu ku dhiiri galinaa ardayda inay noo sheegaan dhacdooyinka ka dhaca gudaha iyo dibada dugsiga si aanu u awoodno:

- U sheeg shaqaalaha muhiimka ah dhacdada dibadda;
- La soco in aysan ku sii socon gudaha dugsiga;
- u digto asxaabta dugsi kale oo ay ardaydoodu ku lug lahaayeen shilalka dhaqanka;
- kula tali waalidiinta adeegyada ku habboon inay isticmaalaan oo ay ku jiraan Booliiska/Booliska Bulshada

Haddii ay jiraan shilal ku lug leh ardayda Garfield meel ka baxsan dhismaha dugsiga iyo saacadaha dugsiga, ma raaci doono nidaamka cunaqabataynta Tallaabo.

Ka joojinta iyo ka saarida

Ka joojinta muddada go'an

Garfield Primary waxa uu aaminsan yahay in, guud ahaan, hakinta aysan ahayn hab wax ku ool ah oo hore loogu socdo. Si kastaba ha ahaatee, si ay carruurta u gaadhaan kartidooda tacliineed ee ugu

sarraysa dugsiga, waa inay dareemaan badbaado jireed iyo af-darro iyo carqaladayn. Haddii ilmuhu si dhab ah u jebiyo siyaasadda anshaxa dugsiga ama uu si dhab ah u waxyeeleeyo waxbarashada ama daryeelka dadka kale ee dugsiga, maamulaha dugsiga ayaa laga yaabaa inuu qaato go'aanka ah inuu ka joojiyo iyaga muddo go'an. Waalidiinta mar walba waa lagu wargelin doonaa fursadda ugu horraysa waxaana la qabanqaabin doonaa kulan lagaga hadlayo sababaha hakinta. Haddii go'aankan la qaato, waxaa loo dejin doonaa shaqada ardayga si uu ugu dhammeeyo guriga. Ka joojinta wakhti go'an ka dib, ardayga iyo waalidku waxay la kulmaan madaxa macalinka si ay uga wada hadlaan ku soo celinta ardayga dugsiga iyo habka ugu wanaagsan ee loo taageeri karo ilmaha. Maalin walba waa cusub oo ilmaha marka uu si xun u dhaqmo waxaa la filayaa in la soo dhaweeyo lana daweeyo iyadoo aan ciil la hayn marka ay soo laabtaan. Ka joojinta had iyo jeer waa xalka ugu dambeeya.

Waxaan raaci doonaa tilmaamaha DfE marka la soo saarayo cayrinta. *(Ka-hakinta iyo Ka-reebista Joogtada ah ee dugsiyada la ilaaliyo, akadeemiyada iyo waaxaha gudbinta ardayda ee gudaha Ingiriiska, oo ay ku jiraan dhaqdhaqaaqa ardayda ee Hagidda dugsiyada la ilaaliyo, akadeemiyada, iyo qaybaha gudbinta ardayda ee England Sebtembar 2022)*

Ka Reebitaan Joogta ah

Xoghayaha Gobolka ee Waxbarashada waxa uu dareensan yahay in ka joojinta joogtada ah loo arko dariiqa ugu dambeeya iyo in dugsiyada awood u yeesho in uu muujiyo in uu qaaday dhammaan tillaabooyinka macquulka ah si uu uga fogaado cayrinta (Eeg Xeerarka Ka saarida). Gudoomiyayaasha Dugsiga Hoose ee Garfield way ku raacsan yihiin mawqifkan waxaana jira dhamaan siyaasadaha iyo habraacyada lagu taageerayo ka mid noqoshada ardayda oo dhan. Joojinta joogtada ahi waa inay dhacdaa oo keliya marka qiimaynta khatarta ahi ay muujiso in u oggolaanshaha ubadka inuu ku sii jiro dugsiga ay si weyn u dhaawacayso waxbarashada ama daryeelka ardayga ay khusayso ama ardayda kale ee dugsiga.

13. Sinnaanta

Dugsiyada wuxuu ka filayaa dhammaan xubnaha bulshada inay u hoggaansamaan siyaasaddan si joogto ah, caddaalad ah oo aan eex lahayn. Dugsiyada wuxuu u hoggaansamaa sharciga sinnaanta ee 2010 isagoo tixraacaya siyaasaddan. Ma jiro xubin ka mid ah shaqaaluhu ma takoori doonto, dhibaataayn doonto ama dhibanayso carruurta sababtoo ah: jinsi; jinsiyadda; naafada; diin ama caqiido; jihada galmada; ama sababtoo ah dib-u-dejinta jinsiga.

Carruurta leh SEND, tan waxaa ku jira waajib ah inay wax ka beddel macquul ah ku sameeyaan siyaasadaha iyo dhaqamada.

- Dib-u-habaynta macquulka ah ee ardayda waxa lagu qori doonaa qorshe hab-dhaqanka shakhsi ahaaneed ama xogta ardayda SEN oo qeexaysa waxa loo baahan yahay qof gaar ah. Tan waxa ku jiri kara samaynta xeeladaha wax ka beddelka dabeecadda oo ay la tashadaan wakaaladaha dibadda tusaale ahaan. Cilmi-nafsiga waxbarashada, la-taliyaha dabeecadda, adeegyada bulshada ama CAMHS.

- Jadwal la dhimay ayaa laga yaabaa in la dejiyo si waafaqsan hagida degmada.
- Qiimaynta khatarta ah ee ku salaysan dhaqamada hore waxay keeni kartaa in ardayda laga xaddido hawlaha qaarkood sida; shirarka, safarada dugsiga laakiin waa haddii dhaqanku khatar yahay.

14. Kaalmaynta ardayda DIR

Waxa laga filayo in lagu maareeyo habdhaqanka ardayda SEND:

Ardeyda leh SEND habdhaqankoodu inta badan waa nooc isgaarsiin waxaana laga yaabaa in macnaha ka dambeeya isgaarsiintu aysan mar walba caddayn. Carruurta muujisa dabeecadaha xun waxaa laga yaabaa in aanay tani ula kac u samayn waxaana laga yaabaa inay ku adkaato inay u gudbiyaan baahiyahooda ama dareenkooda si deggan ama cad. Waxay noqon kartaa sababtoo ah waxay dareemayaan walaac waxayna raadinayaan dammaanad qaadis. Waa muhiim in ardaydan, aan u eegno hab-dhaqankooda qayb iyaga ka mid ah iyo wax aan ka caawin karno inay fahmaan oo ay maamulaan. Isticmaalka habka Aagagga Xeerku waxay kaa caawin doontaa in la aqoonsado dareenka ilmaha, kiciya iyo habka ku habboon ee looga jawaabo.

Dib-u-habaynta macquulka ah ee ardayda waxa lagu qori doonaa Qorshaha Taageerada Waxbarashada (LSP) iyo Xog-ururinta Hal bog. Dhammaan dadka waaweyni waxay mas'uul ka yihiin inay ogaadaan baahiyaha gaarka ah ee ilmaha ka hor inta aysan waxba barin waana inay hubiyaan inay heleen xogta LSP/Hal Bog ee ilmaha. Shaqaaluhu waxay u baahan yihiin inay isticmaalaan dukumentiyadan si ay u fahmaan waxa u shaqeeya iyo waxa aan u shaqayn ilmahaas.

Qoraallada hab-dhaqanka iyo hab-dhaqanka ayaa la waafajin karaa si ay ugu habboonaadaan baahiyaha arday gaar ah. Haddii ilmuhu aanu ka jawaabin nidaamyada siyaasadda, Kooxda Ka mid noqoshada ayaa qiimeeya sababaha iyo tallaabooyinka u shaqayn lahaa ilmahaas. Nuqullada Hal bog ayaa lagu hayn doonaa xafiiska weyn waxaana lala wadaagi doonaa shaqaalaha saadka ama booqdayaasha.

Dabeecadaha ay carruurta wata SEND soo bandhigaan si ay isugu dayaan in ay kula xiriiraan laakiin laga yaabo in loo akhriyo si anshax xumo ah:

- ka fogaanshaha shaqada - tani waxay noqon kartaa sababtoo ah ma ay fahmin tilmaamaha ama waxay u baahan yihiin dammaanad in ay samaynayaan wax sax ah.
- Iyaga oo dareenkooda diiradda saaraya dadka waaweyn- daba-galka iyo weydiinta su'aalaha soo noqnoqda. Tani waxay noqon kartaa xaqiijin dheeraad ah in ay samaynayaan waxa saxda ah ama in la jecel yahay.
- soo wacitaanka - tani waxay noqon kartaa si ay u dareemaan in la dareemay iyo sidoo kale inay dareemaan kalsooni.

Wax ka qabashada Wanaagsan

Gacan-siinta Wanaagsan iyo Xoog Macquul ah, Dugsiga Hoose ee Garfield wuxuu adeegsadaa hagidda DfE: Isticmaalka xoogga macquulka ah ee dugsiyada (2013). Xoog kasta oo la isticmaalo waa in had iyo jeer ahaado midka ugu yar ee loo baahan yahay si loo gaaro natiijada la rabo. Shaqaalaha muhiimka ah ee Garfield waxa ay heleen tababbarka ku habboon in ay u isticmaalaan gacan-ku-taabashada wanaagsan, xoog iyo xakamaynta si habboon oo badbaado leh, waxaana loo oggolaaday in ay isticmaalaan habkan, in kasta oo aan u adeegsan karno tan marka ay jiraan xaalado adag oo ilmo ama qof weyni uu khatar ku jiro. Dhammaan shilalka u baahan isticmaalka wax-ka-qabashada togan ama xakamaynta waxaa loo sheegi doonaa xubin ka tirsan Kooxda Hoggaanka Sare waxaana lagu kaydiyaa diiwaanka dhacdooyinka CPOMS iyo gal wax-qabasho togan. Waalidiinta waa lala socodsiiin doonaa dhacdo kasta oo xoog ama xakameyn loogu isticmaalay ilmahooda.

15. Dib u eegis iyo Qiimayn

- Dhammaan nidaamyada abaal-marinta ee kor ku xusan waxaan si joogto ah u qiimeynaa:
- Siyaasaddan ma la maarayn karaa si loo xaqiijiyo joogtaynta dugsiga oo dhan?
- Nidaamyada iyo istaraatiijiyadu miyay saameyn ku leeyihiin shakhsiyaadka/fasalada ay ardaydu qaadanayaan mas'uuliyadda dhaqankooda?
- Ardaydu ma horumariyaan hab-dhaqanka waxbarashada?
- Siyaasaddu miyay hubisaa ka-qaybgalka dhammaan dadka waaweyn, ardayda iyo waalidiinta si ay u horumariyaan jawi ammaan ah oo shucuur leh?
- Nidaamyada iyo hababka dhaqanka miyay u baahan yihiin in la waafajiyo baahida gaarka ah ee carruurta (ay ku jiraan carruurta leh SEND)?
- Carruurta si firfircoon ma u isticmaalaan Qiimaha dugsiga Garfield si ay u sameeyaan doorashooyin wanaagsan halkii ay ka isticmaali lahaayeen oo kaliya inay ka fikiraan dabeecadaha ka dib doorashooyinka xun?

Lifaafa 1: Hal Bog Naqshad ah

Habdhaqanka Dugsiga Hoose ee Garfield		
Jadwalka joogtada ah ee aan joogsiga lahayn		
Khadadka Halyeyga Socodka Yaabka leh Calaamada gacanta ee JOOJI Kala-guuro Wacan		
Xoojinta Wanaagsan / Xeeladaha Wanaagsan / Abaalmarinta iyo Aqoonsiga Dedaalka		
1. Dhibcaha Kooxda 2. Kaararka Boosta ee Garfield 3. Xiddiga Todobaadka 3. Koobabka 4. Guddiyada Aqoonsiga 5. Hababka Yaabka leh ee Tigidhada Raffle 6. Telefoonka loo diro waalidiinta 7. Xiddigaha safka ah 8. Jimcaha Choco Hot		
Joogteynta Dadka Waaweyn ee Muuqda	Xeerarka Saddexda Xiddig	Kor iyo Kor
<ul style="list-style-type: none"> • Kulmo oo Salaan 	<ul style="list-style-type: none"> • Diyaar u ah inuu wax barto 	Kori Gaadhi Madadaalada

<ul style="list-style-type: none"> • Deggan iyo Daryeel • Ku daydo Qiimahayada 	<ul style="list-style-type: none"> • Muuji ixtiraam • Qof walba u naxariisto 	<p>Dhiirigelinta Discover</p>
<p>Cunaqabataynta la qaaday</p> <p>1.Xusuusin & Xoojin Wanaagsan Farsamaynta gacanta, tilmaanta aan afka ahayn</p> <p>2.Digniin Digniin afka ah oo cad: <i>"Jooji, ka fakar... samee doorasho sax ah. Si taxaddar leh uga fikir tallaabada xigta.</i></p> <p>3.Qabow & qoraalka 30-ilbiriqsi Ilmaha waxaa loo raray goobta go'doominta ee fasalka:miiska xasilinta. Waxaa</p> <p>4.Waqtii ka baxay Waqtii yar ayaa naga maqan fasal kale. Wadahadal soo celin ah oo lala yeesho macalinka fasalka casharka ka dib.</p>	<p>30 ilbiriqsi scripted interventions</p> <ul style="list-style-type: none"> • Waxaan ogaaday inaad .. (wareegayso fasalka oo aad sheekaysanayso) • Garfield annagu.... (Tixraac 3-da xeer) • Waxaad dooratay inaad.... (tixraac xeerka jabay) • Sababtaas awgeed, waxaad u baahan tahay inaad.... (tixraac ficilka lagu taageerayo dhaqanka tusaale. u guurto miis kale iwm.) • 'Ma xasuusataa markaad...' (dhammaysay qoraalkaaga oo dhan) • Taasi waa kan aan maanta u baahanahay inaan arko. Waad ku mahadsan tahay (dhageysiga). 	<p>Wadahadal Soo Celin</p> <ul style="list-style-type: none"> • Maxaa dhacay? • Maxaad dareemaysay/fikiraysay wakhtigaa? • Sidee ayay tani dadka kale dareentay? • Yaa la saameeyay sideese loo saameeyay? • Maxaan samaynaa si aan wax u saxno? • Haddii ay tani mar kale dhacdo, sidee ayaad wax u samayn kartaa si ka duwan?
<p>Dhacdooyin halis ah - wac taageerada Kooxda Sare</p> <p><i>"Kaalmo degdeg ah / Aan degdeg ahayn ee...."</i></p>		

Lifaaqa 2: Hababka Soo Celinta ee Dugsiyada

Ujeedada dhaqamada soo celinta waa in la horumariyo bulshada iyo in la maareeyo isku dhacyada iyo xiisadaha iyadoo la hagaajinayo waxyeelada lana dhisayo xiriirka. Dhaqamada soo celinta ee Dugsiyada waxay ku saabsan tahay:

- dhisidda dugsiyo ammaan ah
- dhaqan beddela oo aan ciqaabayn

- dadka waaweyn ee moodaya hababka soo celinta
- helida habab lagu hagaajiyo waxyeelada
- taageeridda shaqaalaha, carruurta iyo qoysaska si ay u isticmaalaan RP si ay u dhisaan bulshada

Waa maxay sababta loo isticmaalo habka soo celinta?

- Ciqaabtu ma buuxinayso baahiyaha kuwa dhibaataysan
- Dembiilayaasha maaha inay la kulmaan saameyn buuxda oo ficilada
- Dembiilaha waxaa laga yaabaa inay dareemaan go'doon waxaana laga yaabaa inay ku adkaato inay ku soo noqdaan bulshada dugsiga
- Haddi akhlaaqda dhibaataadu sii socoto, ilmaha waxa lagu riixi karaa wadada ka saarista iyo takoorid. Waxaa laga yaabaa in laga saaro dugsiga, laakiin waxay weli dhibaato ku yihiin bulshada ballaaran

Su'aalaha Soo Celinta

- Maxaa dhacay?
- Maxaad ka fikiraysay xilligaas?
- Maxaa fikirkaagu ahaa tan iyo markaas?
- yaa saameeyay waxaad samaysay?
- Qaabkee loo saameeyay?
- Maxaad u maleyneysaa inaad u baahan tahay inaad sameyso si aad wax u saxdo?

Su'aalaha Soo Celinta - Si loo caawiyo kuwa ay waxyeelleeyeen falalka kuwa kale:

- Maxaad u malaysay markii aad xaqiiqsatay waxa dhacay?
- Maxaa fikirkaagu ahaa tan iyo markaas?
- Sidee ayay tani adiga iyo dadka kale u saamaysay?
- Maxaa kuugu dhib badnaa?
- Maxaad u baahan tahay inaad sameyso si aad wax u saxdo?